

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

Юний друже!

Твоє мовлення, твої успіхи з письма і читання залежать від тебе. Така робота вимагає наполегливості, терпіння і систематичності в її здійсненні.

Ти дізнався від учителя, що не можеш передати звук, який чуєш, відповідною буквою; у тебе труднощі в засвоєнні літер; ти не розпізнаєш на слух схожі фонеми; не визначаєш кількості і порядку звуків у слові; замінюєш, пропускаєш, вставляєш зайві букви, переставляєш букви і склади; не дописуєш елементи букв; не можеш правильно передати твердість чи м'якість приголосного. Несформованість будь-якої із вказаних функцій може визвати порушення процесу оволодіння письмом. Тоді відкривай цей зошит і ти позбудишся подібних дефектів. Не треба боятися помилок. Ти зможеш досягти успіхів своєю працею.

Насамперед слід відпрацювати чітку **артикуляцію**, використовуючи схеми та моделі. Потрібно не просто правильно відтворити звуки, а й потренуватися у вимовлянні, пов'язати з відповідною буквою і лише потім приступити до виконання завдань на письмі. **Записуй кожне слово, проговорюючи його по складах.** Саме тому в інструкціях спочатку, як правило, ставиться вимога “назви слово правильно”, “прочитай, змінюючи слово за “зразком” або “прочитай виразно” і лише потім — “запиши”.

Для кращого засвоєння правопису слів вводяться ігрові моменти, щоб ти міг пофантазувати, відкрити для себе щось незвичайне, нове. Ці завдання передбачають:

- вставити пропущені букви;
- записати слова з відповідною літерою;
- записати слова у два стовпчики;
- виписати слова, що відповідають на дане запитання;
- записати назви предметів з відповідною буквою;
- дібрати слова, близькі за значенням;
- підкреслити м'які приголосні тощо.

Закріплення усіх цих навичок та вмінь ти продовжиш, працюючи з реченнями та текстом. Навчишся самостійно складати опис рослин, тварин, поширювати або скорочувати текст, виділяти головне, найсуттєвіше.

При цьому ти повинен дотримуватися послідовних дій, а саме:

- прочитати речення, щоб зрозуміти його зміст;
- виділити орфограми, запам'ятати їх;
- записувати кожне слово, вимовляючи його по складах;
- перевірити, чи немає у словах пропусків складів, букв, чи правильно написані букви;
- порівняти свій запис зі зразком, виправити помилки і попрацювати над ними.

Усі завдання зошита не лише підвищать грамотність письмових робіт, а й допоможуть тобі ліквідувати прогалини в знаннях, розкрити свої здібності, талант.

*З вірою в тебе —
вчитель-логопед,
спеціаліст вищої категорії,
вчитель-методист,
відмінник народної освіти
Дяченко К.Г.*

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗВУКІВ [Ч] – [Ц]

І. Артикуляційна база

1. Порівняй звуки [ч] і [ц] за артикуляцією і звучанням.

Вимов звуки [ч], [ц] перед дзеркалом і розглянь їх артикуляцію на схемі.

Мал. 1. Артикуляція звуку [ч]. Мал. 2. Артикуляція звуку [ц].

2. Поміркуй, під час вимови якого звука...

- а) кінчик язика зімкнений з нижніми зубами;
- б) кінчик язика утворює щілину з піднебінням.

ца – ча

ац – ач

аца – ача

ця – ча

цо – чо

оц – оч

оцо – очо

ці – чі

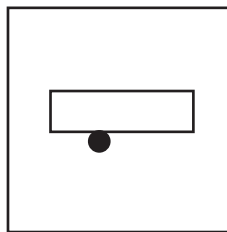
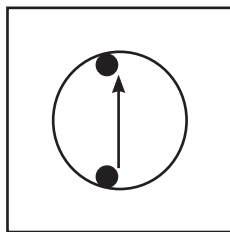
цу – чу

уц – уч

уцу – учу

цю – чу

3. Різниця у вимові звуків [ч], [ц] на прикладах моделей (мал. 3, 4).

Мал. 3. Модель артикуляції звуку [ч].

Мал. 4. Модель артикуляції звуку [ц].

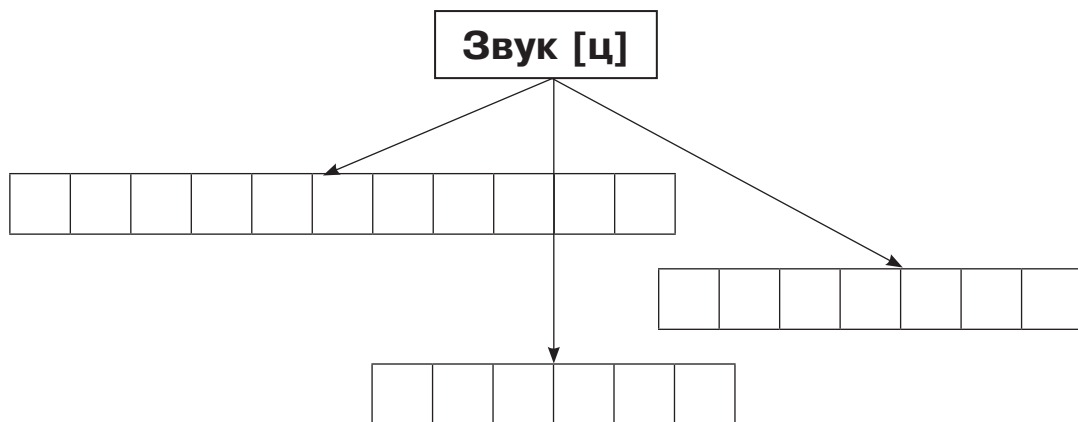
Губи. Під час вимови звука [ц] губи на усмішці (на моделі прямокутник), а звука [ч] – губи округлені (на моделі круг).

Язик. Під час вимови звука [ц] кінчик язика зімкнений із нижніми зубами, звук [ц] складається із двох елементів – зімкнених [тс] (на моделі – кружечок під прямокутником).

Звук [ч] складний за артикуляцією, складається із двох звуків [т] і [ш]. В першу мить кінчик язика знаходиться біля нижніх різців (на моделі кружечок внизу круга), а потім кінчик язика відходить до альвеол.

Звуки [ч] і [ц] глухі (моделі без дзвоників).

4. Що ти знаєш про звук ?

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗВУКІВ [С] – [Ц]

І. Артикуляційна база

1. Порівняй звуки [с] і [ц] за артикуляцією і звучанням.

– Який звуковий склад афrikати [ц]? (*Злиття елементів артикуляції [тс].*)

– Де знаходиться кінчик язика?

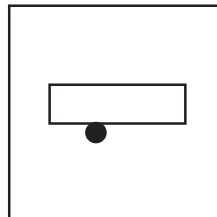
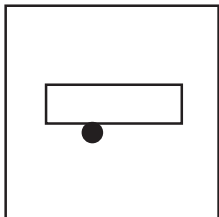
Мал. 1. Артикуляція звука [с].   Мал. 2. Артикуляція звука [ц].

2. Приготуйся до правильної вимови звуків [с], [ц] у складах. Спочатку звуки вимов протяжно, потім швидше.

– Прочитай склади і слова зі звуками [с] і [ц].

са – ца	сас	цоц	цуц
со – цо	час	соц	суц
су – цу	сац	цос	сус
си – ци	цац	сос	цус

3. Різниця у вимові звуків [с], [ц] на прикладах моделей (мал. 3, 4).

Мал. 3. Модель артикуляції звука [с].

Мал. 4. Модель артикуляції звука [ц].

Губи. Під час вимови звуків [с], [ц] губи розтягнуті у посмішці.

Язик. Під час вимови вимові звука [с] кінчик язика за нижніми різцями (кружечок під прямокутником), а під час вимови звука [ц] кінчик язика зімкнений з нижніми різцями. Звук [ц] складається з двох елементів – зімкнених [тс] (на моделі – кружечок під прямокутником).

Звуки [с], [ц] глухі (моделі без дзвоників).

4. Навчись правильно вимовляти слова зі звуками [с], [ц].

— Дай відповіді на питання *що?*, *який?* Запиши слова з буквою, що позначає звук [ц], поділи їх на склади.

Правила списування

- Прочитай слово, щоб зрозуміти його значення.
- Виділи орфограми (звуки [с], [ц]).
- Записуй кожне слово, голосно проговорюючи його по складах.
- Уважно прочитай свій запис.
- Порівняй свій запис зі зразком, виправ помилки.

сироп
суниця
гусак
градус

цибуля
цукор
слон
цукерка

цегляний
цукровий
цирковий
цупкий

лісний
синій
косий
сливовий